

Янсон В. В., Лежньов С. М.,

Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов

СКОРОЧЕННЯ У СКЛАДІ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ СФЕРИ ОСВІТИ

Стаття присвячена структурно-семантичному аналізу лексичних скорочень сфери освіти. У статті розглядаються способи творення скорочень, встановлюються їх структурні типи, визначаються функції скорочених слів.

Ключові слова: скорочення, структурно-семантичні типи, функції скорочень.

Стаття посвячена структурно-семантичному аналізу лексических сокращений сферы образования в английском языке. В статье рассматриваются структурные типы сокращений, определяются функции сокращенных слов.

Ключевые слова: сокращения, структурно-семантические типы, функции сокращений.

The article deals with structural-semantic and functional characteristics of shortened educational words in English. Some peculiarities of word-building patterns are described in the article. Shortened lexemes are grouped according to the thematic and structural types they belong to.

Key words: shortened lexemes, abbreviations, clipping, blending, structural-semantic types, functions of shortened words.

Словниковий склад англійської мови сфери освіти збагачується значною мірою новими лексичними одиницями, скороченнями, що знаходяться у центрі уваги сучасних мовознавців. Науковці вивчають способи творення інноваційної лексики, її структурні, семантичні, прагматичні і функціональні особливості [2; 3].

Метою даної статті є дослідження способів творення скорочень сучасної англійської мови освітньої сфери. Мета роботи зумовлює необхідність розв'язання конкретних завдань: 1) встановлення структурних типів скорочень; 2) визначення семантичних характеристик скорочених слів; 3) розкриття їх функцій. Об'єктом дослідження є англомовні скорочені лексеми кінця XX – початку XXI століття. Предметом вивчення є словотворчі процеси у сфері сучасної англомовної лексики. Матеріалом дослідження слугують лінгвальні інновації сфери освіти, зафіксовані англомовними словниками неологізмів [6; 7].

Скорочення утворюють групу лексичних одиниць, неоднорідних за своїм складом, під якими слід розуміти скорочені варіанти написання або вимови слова або словосполучення різної структури та характеру, формування яких зумовлено низкою екстралінгвальних чинників, до яких належить намагання стисло передати нові поняття, що виражаються складними словами і словосполученнями. "Дія цього лінгвістичного явища зумовлюється принципом економії та пошуком виражальних засобів мови" [4, с. 72]. Процес виникнення нових скорочень підпорядковується і мовним законам, зокрема, тенденції до моносилабізму (в англійській мові фонетичні процеси привели до підвищення питомої ваги односкладових слів), впливу розмовної мови на літературну.

В основі класифікації скорочених лексичних одиниць лежать різні принципи, що частково зумовлюється великою кількістю різновидів скорочень. Так, виокремлюють графічні та лексичні скорочення [1, с. 23]. Графічні скорочення поділяють на оказіональні та стандартні, загальноприйняті. Серед лексичних скорочень розрізняють синтаксичні, утворені шляхом опущення цільнооформлених елементів, і морфологічні скорочення (скорочені форми, усікання, ініціальні скорочення (абревіатури), скорочення змішаного типу, слова-телескопізми. Скорочення також розподіляють на абревіатури, акроніми, скорочені форми / усікання (апокопи, афереза, синкопи), слова-злитки / телескопізми [2, с. 85]. Англомовні джерела називають три типи скорочених слів, а саме, *clipping, blends, acronyms* [6; 7].

Процес утворення скорочених слів пов'язаний із зміною формальної структури вихідного найменування. Він приводить до появи у мові нового структурного варіанту вихідної номінативної одиниці. Спосіб скорочення лексичної одиниці може слугувати основним структурним параметром класифікації усіх типів скорочень. Скорочені слова сфери освіти, що досліджуються нами розподіляються за такими групами:

1) ініціальні абревіатури:

– алфаветизми (PTA [ˈpi: ˈei] – *Parent Teacher Association* – "Асоціація батьків та вчителів" – "As the largest volunteer child advocacy association in the nation, National Parent Teacher Association (PTA) provides parents and families with a powerful voice to speak on behalf of every child and the best tools to help their children be safe, healthy, and successful – in school and in life" [pta.org], NCLB [ˈen ˈsi: ˈel ˈbi:] – *No Child Left Behind* – "Жодного учня, який відстає" – "Educators have been sounding the alarm on NCLB's test-label-punish approach for more than 10 years" [nea.org/home/NoChildLeftBehind];

– звукові (акроніми) (SAT [ˈsæt] – *Standardized Achievement Test* – "Стандартизований тест з перевірки успішності" – "The most popular test is the SAT-I, which measures students' verbal and math reasoning abilities and is used by colleges to predict how well a student will perform in college" [pbs.org/wgbh/pages/frontline], STAR [ˈsta:] – *Standardized Testing and Reporting Program* – "Стандартизована програма з тестування" – "The STAR Program looks at how well schools and students are performing" [cde.ca.gov/ta/tg/sr];

– літерно-звукові (CBEST [ˈsi: ˈbest] – *California Basic Educational Skills Test* – "Тест з перевірки основних навичок навчання у штаті Каліфорнія" – "The CBEST Computer-Administered Practice Test is an interactive computer program that contains practice test forms for the CBEST Reading, Mathematics, and Writing sections" [cbest.nesinc.com/CA_viewPT_open], EMAG [ˈi: mæg] – "Ethnic Minority Achievement Grant" – "Грант за досягнення у навчанні, що надається учням, для яких англійська мова є другою мовою" – "Where schools have used it effectively, Ethnic Minority Achievement Grant funding has been a catalyst for the development of high-quality provision for minority ethnic and bilingual pupils, enabling them to achieve well" [education.gov.uk/]);

2) складові скорочення, апокопи (скорочується фінальна частина слова) – *bach* < *bachelor*, *col* < *college*, *Con App* < *Consolidated Application* – “*Most, if not all, districts use the “con app” to secure funding from at least some of the programs on the application*” [edsources.org/1119.html].

Телескопія є явищем проміжним між словоскладанням і деривацією. Вона розглядається як окремих, хоча і суміжний спосіб словотворення [5, с. 25]. Телескопізми, як і складні слова, утворюються на основі вільних лексичних одиниць і являють собою універбацію, тобто конденсацію семантики словосполучення в межах однієї лексичної одиниці. Існують різні структурно-семантичні типи телескопізмів (літери *a*, *b* позначають перший елемент слова-телескопізму, літери *c*, *d* – його другий елемент). За характером скорочення вихідних слів виокремлюються телескопізми сфери освіти, що є частковими словами-злитками:

а) $(a + b) + (c + d) > (a + b) + c$: *listserv* < *list service* – “*список адресів електронної пошти*”,

б) $(a + b) + (c + d) > a + (c + d)$: *Edubase* < *education + base* – “*урядова база даних про навчальні заклади Англії та Уельсу*” – “*In November 2009, Edubase co-organised the National Chinese Cultural Immersion Camp for 17 schools*” [edubase.com. sg].

З погляду вживання та призначення скорочень виокремлюються нейтральні лексичні одиниці та сленгізми, які мають яскраво виражений емоційний характер і надають мові динамічність і експресивність. Більшість з них використовуються з метою емоційно-експресивної передачі значення повного слова.

Проведене нами лінгвістичне дослідження скорочень дає можливість зробити певні висновки: наприкінці ХХ – початку ХХІ століття продовжується стрімкий розвиток аббревіації, що є проявом раціоналізації мовленнєвої діяльності та оптимізації мовотворчих процесів; найбільш поширеним типом скорочень є ініціальні аббревіатури, які стисло передають значення багатоконпонентних лексичних одиниць і належать до стандартної лексики; ціла низка складових скорочень і телескопізмів входять до складу субстандартної лексики. Їх головною мотивацією є збільшення експресивності неологізмів.

Перспектива подальшого дослідження скорочень полягає в поглибленому аналізі особливостей їх функціонування в текстах різних стилів та жанрів.

Література:

1. Борисов В. В. Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках / В. В. Борисов. – М. : Воениздат, 1972. – 320 с.
2. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка / В. И. Заботкина. – М. : Высшая школа, 1989. – 126 с.
3. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О. Мова і суспільство : збагачення словникового складу сучасної англійської мови / Ю. А. Зацний, Т. О. Пахомова. – Запоріжжя : Запорізьк. держ. ун-т, 2001. – 243 с.
4. Райлян С. В. Аббревиация – эффективное средство стилистического словообразования / Проблемы словообразования / С. В. Райлян. – Владивосток : Дальневост. гос. ун-т. – 1983. – С. 68-74.
5. Тимошенко Т. Р. Телескопия в словообразовательной системе современного английского языка: Автореф. дис ... канд. филол. наук : 10. 02. 04 / Киев. гос. пед. ин-т ин. яз. – К., 1976. – 26 с.
6. The Longman Register of New Words / J. Ayto. – Longman Group UK Limited, 1989. – 434 p.
7. New Words / O. Hargraves. – Oxford University Press, 2004. – 320 p.